

Rösten från arbetarkvinnornas Sverige

Berättelse

Moa Martinson föddes 1890 i Östergötland. Hennes riktiga namn var Helga Maria, men alla kallade henne Moa. Hennes mamma var en ogift piga som var mycket fattig, och Moa växte upp utan trygghet. Familjen flyttade ofta runt i industristäderna kring Norrköping, vilket gjorde att skolgången blev oregelbunden. Trots det lärde sig Moa läsa och skriva tidigt, och redan som barn drömde hon om att bli författare.

Som ung kvinna utbildade hon sig till kallskänka och arbetade på restauranger. Sedan blev hon tillsammans med arbetaren Karl Johansson, och de fick fem söner på bara några år. Familjen bodde isolerat på ett litet torp i Sorunda, söder om Stockholm. Livet var hårt, och våren 1925 inträffade en fruktansvärd tragedi: två av sönerna drunknade. Några år senare dog även Karl. Moa stod ensam med stor sorg, men hon slutade aldrig att skriva.

Under 1920-talet började hon skicka brev och artiklar till arbetartidningar. Hon träffade också poeten Harry Martinson, som hon gifte sig med 1929. Året 1933 kom hennes stora genombrott med romanen *Kvinnor och äppelträd*. Boken handlade om vanliga kvinnors liv, arbete och kärlek på ett ärligt sätt som var ovanligt på den tiden. Många blev förvånade över hur öppet hon skrev, men ännu fler kände igen sig.

Efter genombrottet skrev Moa flera böcker om sitt eget liv, bland annat *Mor gifter sig* från 1936. Hon gav arbetarkvinnan en röst i en tid då litteraturen mest skrevs av män från finare familjer. Trots att hon själv hade ont om pengar och utbildning blev hon en av Sveriges mest lästa författare.

Moa Martinson dog 1964. Under 1970-talet återupptäcktes hon av kvinnorörelsen, som såg henne som en viktig förebild. Än i dag läses hennes böcker, eftersom de berättar sanningen om hur många människor verkligen levde.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
piga	kvinnor som arbetade i andras hem förr i tiden
ogift	inte gift
trygghet	känsla av att vara säker och skyddad
oregelbunden	som inte sker på samma sätt hela tiden
kallskänka	person som lagar kalla rätter på restaurang
isolerat	långt från andra människor
tragedi	mycket sorglig och allvarlig händelse
genombrott	när man plötsligt blir känd och lyckas

ORD	FÖRKLARING
roman	lång berättande bok
förebild	person som andra vill likna
kvinnorörelsen	grupp som kämpar för kvinnors rättigheter
återupptäcktes	blev uppmärksammas och läst på nytt

Läsförståelsefrågor

- Varför blev Moas skolgång oregelbunden när hon var barn?
 - Hon ville hellre arbeta än gå i skolan
 - Familjen flyttade ofta mellan olika städer
 - Det fanns inga skolor i Östergötland
- Vad arbetade Moa med som ung kvinna?
 - Hon lagade mat på restauranger
 - Hon undervisade barn i skolan
 - Hon skrev artiklar på heltid
- Vad hände med Moas familj våren 1925?
 - Karl lämnade familjen
 - Två av sönerna dog i en drunkningsolycka
 - De flyttade till Stockholm
- Varför blev många förvånade över romanen *Kvinnor och äppelträd*?
 - Den var skriven på ett främmande språk
 - Den var mycket kort och svår att förstå
 - Den beskrev kvinnors liv ovanligt öppet och ärligt
- Vad menas i texten med att Moa "gav arbetarkvinnan en röst"?
 - Hon lärde kvinnor att sjunga
 - Hon skrev om vanliga kvinnors verklighet som få annars beskrev
 - Hon arbetade som politiker för kvinnor
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Moa Martinson kom från en rik familj.
 - Moa gifte sig med poeten Harry Martinson.
 - Moa fick ett litterärt pris för *Kvinnor och äppelträd*.
- Vad hände med Moas böcker under 1970-talet?
- Varför läses Moas böcker fortfarande, enligt texten?
- Vad tror du var svårast i Moas liv? Förklara kort med stöd i texten.
- Texten säger att Moa "slutade aldrig att skriva", trots sorgen. Vad säger det om henne som person?

Facit

1. Familjen flyttade ofta mellan olika städer
1. Hon lagade mat på restauranger
1. Två av sönerna dog i en drunkningsolycka
1. Den beskrev kvinnors liv ovanligt öppet och ärligt
1. Hon skrev om vanliga kvinnors verklighet som få annars beskrev
1. nej b) ja c) det står inte i texten
- Hon blev återupptäckt av kvinnorörelsen, som såg henne som en viktig förebild.
- Exempel på svar: För att de berättar sanningen om hur många människor verkligen levde förr.
- Exempel på svar: Att två av hennes söner drunknade, eftersom det var en stor sorg som hon ändå kämpade sig igenom.
- Exempel på svar: Att hon var stark och bestämd, och att skrivandet betydde mycket för henne även i svåra tider.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten lyfter klass, kön och motståndskraft genom ett konkret livsöde. Tema: hur en människa kan förvandla fattigdom och sorg till skapande. Passar diskussion om kvinnors villkor förr och i dag.

Diskussionsfrågor

- Varför tror du att det var ovanligt att en fattig arbetarkvinna blev en känd författare på 1930-talet?
- Moa skrev om sitt eget liv. Vilka fördelar och nackdelar kan det finnas med att skriva om sig själv?
- Finns det personer i dag som "ger en röst" åt människor som annars inte hörs? Ge exempel.
- **Skriv (4–5 meningar):** Berätta om en person som har inspirerat dig. Vem är det, och varför är personen viktig för dig?

Källor och faktagranskning

- Moa Martinson – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Moa_Martinson
- Moa Martinsons liv – moamartinson.se: <https://www.moamartinson.se/moa-martinsons-liv/>
- H Maria (Moa) Martinson – Svenskt Biografiskt Lexikon: <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=9141>
- Moa Martinson – Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Moa-Martinson>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Moa Martinson (egentligen Helga Maria Martinson, född Swartz) föddes 2 november 1890 i Vårdnäs församling, Östergötland, och dog 5 augusti 1964 i Sorunda, Södermanland. Hon växte upp i fattigdom kring Norrköping. Första maken Karl Johansson (tillsammans från 1910, gifta 1922); de fick fem söner. Två av sönerna drunknade 1925. Karl dog 1928. Hon gifte sig 1929 med poeten Harry Martinson (skilda 1941). Genombrott med romanen "Kvinnor och

äppelträd" (1933). Självbiografisk trilogi: "Mor gifter sig" (1936), "Kyrkbröllop" (1938), "Kungens rosor" (1939). Osäkerhet: källor anger ibland Motala som födelseort – det avser hennes uppväxtområde; den officiella församlingsuppgiften är Vårdnäs. Bilden är ett svenskt pressfoto från 1957 och är public domain i Sverige enligt reglerna för journalistiska foton före 1969.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.